

14.Klovak, H. T. (2005). Geneza pidhotovky maybutn'oho vchytelya do doslidnyts'koyi pedahohichnoyi diyal'nosti u vyshchykh pedahohichnykh navchal'nykh zakladakh Ukrainy (kinets' XIX – XX stolittya): [The genesis of training future teachers for research pedagogical activity in higher pedagogical educational institutions of Ukraine (end of the 19th - 20th centuries)] avtofef. dys. na zdobuttya nauk. stupenya dokt. ped. nauk: spets. 13.00.01 «Zahal'na pedahohika ta istoriya pedahohiky». Uman', 43 s. [in Ukrainian]

15.Konoval'chuk, I. (2012). Rol' naukovykh shkyl v intehratsiyi innovatsiynykh osvitynykh protsesiv. [The role of scientific schools in the integration of innovative educational processes] Stanovlennya i rozvytok naukovykh shkyl: problemy, dosvid, perspektyvy: zb. nauk. Prats' za red. V. Kremeny, T. Levovyts'koho. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU imeni Ivana Franka, S. 51–64. [in Ukrainian]

16.Mykulyns'kyi, S. R., Rodnyy N. I. (1966). Nauka yak predmet spetsial'noho doslidzhennya. [Science as a subject of special research] Pytannya filosofiyi. № 5. S. 26. [in Ukrainian]

17.Pid znakom intehrata: (2017). [Under the sign of the integral] do 70-richnoho yuvileyu kafedry matematyky i teoryi ta metodyky navchannya matematyky NPU imeni M. P. Drahomanova. Uporyadnyk V. O. Shvets'. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova. 92 s. [in Ukrainian]

18.Sayapina, S. (2019). Naukova shkola yak predmet pedahohichnoho doslidzhennya. [Scientific school as a subject of pedagogical research] Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty, (10), S. 141–149. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.10.2019.182200> [in Ukrainian]

19.Sira, I. T. (2002). Teoretychni ideyi ta praktychna diyal'nist' uchenykh Kharkivs'koyi naukovykh shkoly (20-70 rr. XX st.): [Theoretical ideas and practical activities of scientists of the Kharkiv Scientific and Pedagogical School (20-70s of the 20th century)] avtofef. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: spets. 13.00.01 «Zahal'na pedahohika ta istoriya pedahohiky». I.T. Sira. Kharkiv, 20 s. [in Ukrainian]

20.Khramov, YU.A. (1987). Nauchnyye shkoly v fizike. pod red. V.G. Bar'yakhtara. [Scientific schools in physics. edited by V.G. Baryakhtara] AN USSR, In-t teoreticheskoy fiziki, Tsentr issledovaniy nauchno-tekhn. potentsiala i istorii nauki. K.: Naukova dumka, 399 s. [in Ukrainian]

21.Khrykov, YE. (2012). Chynnyky rozvytku naukovykh shkyl v Ukraini. [Development factors of scientific and pedagogical schools in Ukraine] Stanovlennya i rozvytok naukovykh shkyl: problemy, dosvid, perspektyvy : zb. nauk. Prats' za red. V. Kremeny, T. Levovyts'koho. Zhytomyr : Vyd-vo ZHDU imeni Ivana Franka, S. 69–75. [in Ukrainian]

22.Khrykov, YE. M. (2012). Do pytannya pro stvorennya naukovykh shkyl v Ukraini. [To the issue of creating scientific and pedagogical schools in Ukraine] Shlykha osvity. № 4. S. 2-6. [in Ukrainian]

23.Khorunzhyy, M. (2011). Naukovo-pedahohichni shkoly yak holovnyy kryteriy otsinky intelektual'noho potentsialu ta suspil'noho vyznannya suchasnykh universytetiv. [Scientific and pedagogical schools as the main criterion for evaluating the intellectual potential and social recognition of modern universities] Vyshcha shkola. № 9. S. 61-71. [in Ukrainian]

24.Website of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine. URL: <https://undip.org.ua/about/structure/science-departments/math-it/taraskova-nina-anatoliivna/> [in Ukrainian]

25.Website of the Department of Mathematics and Mathematics Teaching Methods of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University URL: <https://iot.edu.edu.ua/pidrozdzily/kafedra-matematyky-ta-mnm.html> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МАТЯШ Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: становлення і розвиток українських наукових шкіл з теорії і методики навчання математики.

ЯЩУК Карина Ігорівна – аспірантка кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: становлення і розвиток українських наукових шкіл з теорії і методики навчання математики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MATYASH Olga Ivanivna – Doctor of pedagogical sciences, Professor Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: establishment and development of ukrainian scientific schools on the theory and meethods of teaching mathematics.

YASHCHUK Karyna Ihorivna – Graduate student of the Department of Algebra and methods of teaching mathematics Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: establishment and development of ukrainian scientific schools on the theory and meethods of teaching mathematics.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2024 р.

УДК 37 (091) «18/19»

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-75-79

ОКОЛЬНИЧА Тетяна Володимирівна –

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки та

спеціальної освіти

Центральноукраїнського

державного університету імені

Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/000-0003-3740-2495>

e-mail: t.vladimirovna.75@ukr.net

ШАБАЛА Ігор Валерійович –

аспірант кафедри педагогіки та

спеціальної освіти Центральноукраїнського

державного університету імені

Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7774-5675>

e-mail: t.vladimirovna.75@ukr.net

ЖІНОЧИЙ ГЕНДЕР В ТРАДИЦІЙНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

У статті проаналізовано історичний досвід жіночого гендеру в традиційній українській культурі.

Гендер (соціокультурна стать) розглядається як усталена культурою сукупність атрибутів, моделей поведінки, ролей та смислів, які приписані чоловіку та жінці; відтак джерелом гендерних відмінностей є суспільство та як організовану модель соціальних відносин між чоловіками та жінками, що не лише характеризує їх міжособистісне спілкування і взаємодію в межах сім'ї, але й модель, що визначає їх соціальні відносини в основних суспільних інститутах. Головною структурною одиницею гендеру є соціальний статус.

Соціальна роль передбачає виконання інших пов'язаних із нею соціальних ролей, значення яких визначається суб'єктивними чи об'єктивними обставинами. У традиційній українській культурі жінка різного віку виконувала ролі дружини, матері, господині, невістки, дочки, сестри, куми і т.д. Проте визначальною для неї була роль дружини – заміжньої жінки, яка передбачала виконання інших ролей.

Автори наголошують, що соціально-економічне середовище XIX – напочатку XX ст. визначало жіночий гендер. Соціальним середовищем для української жінки було селянство, оскільки абсолютна більшість українців того часу (близько 90%) займалась сільським господарством та постійно проживала у селі.

Головними соціально-віковими статусами жінки упродовж її життя були: дівчинка (дитина); дівчина (підліток); молодиця (жінка); баба (стариша жінка).

Дівчатка та дівчата розглядалися у традиційному суспільстві як соціально-незрілі, то ж і виконання ними власних соціальних ролей мало керований характер. Самостійність та активність дівчат у виконанні відповідних соціальних ролей була значно вища, проте вони ще значною мірою були підконтрольними у своїй поведінці і зазнавали активного впливу соціального оточення. Основне навантаження було у жінок, що пов'язувалося зі значимістю виконуваних ними функцій. Проте найвищий соціальний статус мали жінки похилого віку, які повноцінно реалізували усі очікувані визначенні соціумом ролі.

Долю жінки визначало її одруження. Лише заміжня жінка могла повноцінно реалізувати свою гендерну роль, виконуючи ключові соціальні ролі – дружини, господині та матері, і в такий спосіб досягти визнання як соціально-повноцінна особа.

Автори приходять до висновку, що створення сім'ї було основою в гендерній програмі української жінки. Народна педагогіка визнавала материнство як одну з найвищих цінностей, як основне покликання жінки, її обов'язок перед суспільством.

Ключові слова: гендер, жіночий гендер, українське традиційне суспільство, народна педагогіка, соціально-віковий статус жінки.

OKOLNYCHA Tetiana Volodymyrivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/000-0003-3740-2495>

e-mail: t.vladimirovna.75@ukr.net

SHABALA Ihor Valeriyovich –

postgraduate student of the Department of Pedagogy and Special Education of

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7774-5675>

e-mail: t.vladimirovna.75@ukr.net

FEMALE GENDER IN TRADITIONAL UKRAINIAN CULTURE

The article analyzes the historical experience of female gender in traditional Ukrainian culture.

Gender (socio-cultural sex) is considered as a culturally established set of attributes, behavior patterns, roles and meanings attributed to men and women; therefore, the source of gender differences is society and as an organized model of social relations between men and women, which not only characterizes their interpersonal communication and interaction within the family, but also the model that determines their social relations in the main social institutions. Social status is the primary structural unit of gender.

Social role involves the performance of other related social roles, the meaning of which is determined by subjective or objective circumstances. In traditional Ukrainian culture, women of various ages were responsible for playing various roles, including wife, mother, housewife, daughter-in-law, daughter, sister, godmother and other similar roles. However, the decisive role for her was the role of a wife – a married woman, which involved the performance of other roles.

The authors emphasize that the socio-economic environment of the nineteenth and early twentieth centuries determined female gender. The social environment for the Ukrainian woman was the peasantry, since the majority of Ukrainians at that time (about 90%) were engaged in agriculture and constantly lived in the village.

The main socio-age status for women throughout their lives was a girl (child), girl (teenager), young woman (lady) and old woman (older woman).

Traditional society viewed girls and females as socially immature, so their performance of their own social roles was manageable. The independence and activity of girls in performing the corresponding social roles was much higher, but they were still largely controlled in their behavior and they were actively influenced by the social environment. The main burden was in women, which was associated with the importance of their functions. However, elderly women had the highest social status, as they fully realized all the roles expected by society.

The woman's fate was determined by her marriage. Only a married woman could fully realize her gender role by performing key social roles, such as wife, housewife and mother, and thus achieve recognition as a socially full-fledged person.

The authors conclude that the creation of a family was the basis in the gender program of the Ukrainian woman. Folk pedagogy recognized motherhood as one of the highest values, as the main mission of a woman, her duty to society.

Key words: gender, female gender, traditional Ukrainian society, folk pedagogy, social and age status of a woman.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Актуальною проблемою зміцнення української держави є засвоєння історичного,

традиційного народно-педагогічного досвіду українського народу.

Інтеграція України в європейський та світовий соціокультурний простір передбачає створення рівноправних гендерних відносин у суспільстві, що є відображенням гендерної свідомості особистості. Питання гендерної освіти та виховання має міждисциплінарний характер, тому методологічні основи дослідження означеної проблеми враховують науково-теоретичний досвід філософії, політології, соціології, психології, педагогіки, історії та культурології.

Гендерні аспекти суспільного життя етносу, питання становища жінки в сім'ї належать до числа основних характеристик соціальних відносин і мають, водночас, етнокультурну специфіку, що дозволяє розглядати їх як одну з ключових ознак етносу.

Вивчення етнопедагогічних особливостей гендерних відносин є одним з напрямків історії педагогіки. Проте гендерні та жіночі студії в межах історії педагогіки України належать до найменш розвинутих ділянок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Грунтовні дослідження становища жінки в українській сім'ї, її ролі в родині, громаді були започатковані ще в середині XIX – на початку XX ст. працями М. Костомарова, В. Охрімовича О. Левицького, О. Єфименко, М. Ганенко, З. Кузелі, В. Гнатюка, І. Франка, К. Грушевської, Н. Заглади та ін.

Попри зростаючий інтерес до цієї ділянки досліджень, сучасні українські гендерні студії все ще мають дещо фрагментарний характер. Вивченню цієї проблеми присвячені праці О. Кісь, М. Богачевської-Хом'як, С. Павличко, В. Агеевої, Н. Зборовської, та ін.

Мета статті – проаналізувати історичний досвід жіночого гендеру в традиційній українській культурі у хронологічних рамках досліджуваного періоду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «гендер» у своєму первісному значенні перекладається з англійської мови як «рід», тобто це категорія, що використовується у багатьох мовах для класифікації іменників (жіночого, чоловічого та середнього роду).

В останній третині XX ст. відбулось значне розширення значення цього поняття, спричинене залученням категорії «гендер» у сферу суспільних та гуманітарних дисциплін для позначення соціокультурних аспектів статі.

У сучасних наукових дослідженнях сутнісна відмінність між категоріями «гендер» та «стать» полягає в засадничо-відмінній їх генезі. Стать визначається як виключно біологічний аспект людського існування – те, чи певна особа з анатомічного погляду є чоловіком чи жінкою, тобто статеві відмінності мають природний характер [1; 3; 5].

Гендер (соціокультурна стать) розглядається як усталена культурою сукупність атрибутів, моделей поведінки, ролей та смислів, які приписані чоловіку та жінці; відтак джерелом гендерних відмінностей є суспільство [4]. Тобто, гендер – це соціокультурний аналог статевого (біологічного) диморфізму.

Доцільність залучення категорії гендеру до соціального, психологічного та історичного аналізу етнічних культур поширилась у науці протягом 70-80-х рр.

Під впливом дискурсу постмодернізму, внаслідок синтезу декількох наукових теорій та концепцій наприкінці 80-х рр. у західній науці розвинулася теорія соціального конструювання гендера, що надала можливості для аналітичного осмислення культури як в синхронному, так і в діахронному аспекті.

Гендер починає розглядатися як один з найважливіших критеріїв категоризації світу і людей, тобто діє як базова когнітивна схема [23:205-208; 406]. Тобто, люди класифікують одне одного насамперед за статтю, тому гендер є тією сутнісною категорією, за допомогою якої ми опрацьовуємо інформацію про оточуючих.

У межах цього підходу гендер розглядають як організовану модель соціальних відносин між чоловіками та жінками, що не лише характеризує їх міжособистісне спілкування і взаємодію в межах сім'ї, але й модель, що визначає їх соціальні відносини в основних суспільних інститутах [3].

Головною структурною одиницею гендеру є соціальний статус.

Кожна особа є виконавцем цілого ряду ролей, але посеред них завжди виділяється основна роль, яка визначається соціально-віковим статусом і з якою оточуючі в першу чергу ідентифікують особу.

Соціальна роль передбачає виконання інших пов'язаних із нею соціальних ролей, значення яких визначається суб'єктивними чи об'єктивними обставинами. Наприклад, в традиційній українській культурі жінка різного віку виконувала ролі дружини, матері, господині, невістки, дочки, сестри, куми і т.д. Проте визначальною для неї була роль дружини – заміжньої жінки, яка передбачала виконання інших ролей.

Соціально-економічне середовище XIX – напочатку XX ст. визначало жіночий гендер. Соціальним середовищем для української жінки було селянство, оскільки абсолютна більшість українців того часу (близько 90%) займалась сільським господарством та постійно проживала у селі [2].

Зважаючи на замкнутий і переважно натуральний характер селянського господарства та статево-віковий поділ праці, самореалізація жінки відбувалась насамперед у сім'ї.

Жіночий цикл життя передбачав поступове проходження українською жінкою конкретних вікових етапів, кожен з яких визначав не лише наступний соціальний статус, але також і суспільний її статус – зростання її значущості для соціального оточення.

Головними соціально-віковими статусами жінки упродовж її життя були:

- дівчинка (дитина);
- дівчина (підліток);
- молодиця (жінка);
- баба (старша жінка).

Дівчатка та дівчата розглядалися у традиційному суспільстві як соціально-незрілі, то ж і виконання ними власних соціальних ролей мало

керований характер. Самостійність та активність дівчат у виконанні відповідних соціальних ролей була значно вища, проте вони ще значною мірою були підконтрольними у своїй поведінці і зазнавали активного впливу соціального оточення. Основне навантаження було у жінок, що пов'язувалося зі значимістю виконуваних ними функцій. Проте найвищий соціальний статус мали жінки похилого віку, які повноцінно реалізували усі очікувані визначенні соціумом ролі.

Отже, з віком жінка поступово проходила шлях від об'єкта соціалізації до агента соціалізації, від об'єкта ритуальних дій до їх виконавця, від особи, поведінка якої перебуває під постійним моральним контролем, до жінки, що контролювала соціальну поведінку оточуючих.

Українська жінка мала низку обов'язків у кількох господарсько-виробничих сферах [2]:

а) рільництво: обробіток городу (садіння, догляд рослин, збір урожаю городніх культур); допоміжні польові роботи (поганяти волів, прополювати, спусувати ґрунт); сівба, прополювання та збір волоконних рослин (льону, конопель); жниввання (серпом, в'язання снопів); заготівля сіна (згортання сіна, інколи косовиця); квітникарство;

б) побутові обов'язки: санітарно-гігієнічні заходи (прибирання оселі та подвір'я; прання; миття посуду; миття, білення та мазання печі, стін, підлоги; виведення паразитів тощо); принести води і дров; лікування членів сім'ї; господарська магія (очисна та захисна);

в) тваринництво та птахівництво: догляд та годівля великої рогатої худоби, свиней та птиці; доїння; стрижка овець; догляд домашніх тварин (кота, собаки);

г) переробка сільськогосподарської сировини та приготування їжі: виготовлення круп; виготовлення сметани, сиру, масла; соління та квашення овочів, сушення грибів, ягід та плодів, щоденне приготування їжі для сім'ї та випікання хліба тощо); віяння зерна, лушення кукурудзи та соняхів; первинна обробка олійної сировини (насіння льону, конопель).

д) промисли та ремесла: виготовлення ниток (увесь технологічний процес переробки з льону, конопель, вовни); виготовлення полотна (ткання, білення); пошиття одягу та побутових речей; вишивання; плетіння одягу з вовни; оздоблювальні роботи в межах інших промислів (гончарство, обробка шкіри тощо);

е) допоміжні господарські заняття: збирання дикорослих ягід, грибів, плодів і рослин; переробка та заготівля овочів, фруктів, грибів, ягід тощо; дрібна торгівля (молокопродукти, яйця, птиця) на місцевих ринках.

Усю подальшу долю жінки визначало її одруження. Лише заміжня жінка могла повноцінно реалізувати свою гендерну роль, виконуючи ключові соціальні ролі – дружини, господині та матері, і в такий спосіб досягти визнання як соціально-повноцінна особа. Безшлюбність розглядалася в народній педагогіці українців як соціальна аномалія, до старої діви ставилися негативно, вона зазнавала осуду, іноді співчуття [2].

Дівчину, якій не вдалось створити сім'ю, чекала самотня доля. Старих дів у народі розглядали як осіб, що не виконали свого людського призначення [2].

Показовим народно-педагогічним засобом, що мав на меті символічно покарати та висміяти повнолітніх дівчат, які не створили сім'ю був обряд «колодки». Суть його полягала у тому, що неодруженій молоді (або їхнім батькам) жінки прив'язували до руки чи ноги дерев'яну колодочку (невеличке полінце) як покарання за безшлюбність, а тим належало відкупитись могоричем, частуванням чи грішми [2].

Протягом XIX – першої чверті XX ст. в Україні, спостерігалися високі показники шлюбності, що було одним з наслідків господарсько-економічної необхідності аграрного суспільства. Селянське господарство було сімейним, адже у традиційному суспільстві поза сім'єю воно не могло існувати. Для забезпечення існування необхідними були праця чоловіка та жінки, велика кількість робочих рук, забезпечена старість та ін. Все це поєднувалось у сім'ї.

Необхідність шлюбу у традиційному суспільстві визначалася також потребою у народженні й вихованні дітей – продовжувачів роду, які мали берегти, примножувати та передавати родинну звичаєво-обрядову культуру наступним поколінням.

Нерідко траплялися випадки, коли наречені вперше бачили один одного безпосередньо у день весілля. Дівчина при цьому зазвичай була в очікувальній позиції і фактично не могла вплинути на власну долю. Методами переконання, вмовляння, примусу, погрози батьки домагалися того, щоб син чи донька одружилися з тим, кого родина вважала хорошою партією. Дівчину виховували так, що відмовляти сватам – недобре, адже можна залишитися старою дівкою, але українська дівчина й мала право кінцевого слова на сватанні. Батько питав згоди доньки на шлюб. Звичайно, інколи вона була лише формальністю.

Суворе дотримання гендерної диференціації було однією з рис господарювання в українській сім'ї. Чоловіки дуже рідко виконували жіночу роботу, вважали її ганебною і принизливою.

Стиль взаємин у родині, вирішення питання про головування у родині чоловіка чи дружини залежали від того, кому належав будинок, де мешкало подружжя.

Майнові та господарські права жінки в традиційній українській сім'ї XIX – початку XX ст. забезпечували жінці порівняно високий статус у господарсько-виробничій сфері.

Зазвичай головою сім'ї був чоловік. Дещо інша ситуація складалася в родині, де жінці вдалося завдяки своєму розуму, господарським здібностям чи то через інші переваги над чоловіком стати фактичним лідером сім'ї. Але такі стосунки у сім'ї, коли першість належала жінці, в народі вважали аномальними, навіть засуджували.

Зі змінами суспільних умов життя, еволюціонували й погляди на шлюб та сім'ю, відбувалася емансипація жінок, змінювалося ставлення до розлучення. На початку XX ст. в усіх

регіонах України, спостерігався процес демократизації сімейних відносин, що свідчило про відносно вільне становище жінки.

Протягом першої чверті ХХ ст. спостерігалася тенденція до активізації селянських жінок, які почали виходити на заробітки, отримувати додатковий прибуток, набиратися досвіду та ставати більш самостійними, звертатися до судових інстанцій [1]. Залучення жінок до оплачуваної діяльності змінювала взаємовідносини в селянській родині, почав все частіше проявлятися жіночий протест проти деспотизму членів сім'ї.

Але, все ж таки, незважаючи на офіційний дозвіл, жінки ще й на початку 20-х рр. ХХ ст. практично не відвідувала громадські збори, адже могли стати посміховищем серед присутніх селян [2].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, стати соціально-повноцінною жінка могла лише створивши сім'ю. Заміжжя було передумовою, що визначала всю подальшу долю жінки. Створення сім'ї було основою в гендерній програмі української жінки. Народна педагогіка визнавала материнство як одну з найвищих цінностей, як основне покликання жінки, її обов'язок перед суспільством.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Moser C. Gender Planning and Development: Theory, Practice and Training. Routledge. Caroline Moser, 2002. 174 p.
2. Prof V., Kowalewsky M. Mariage among the early slavs. *Folklore, Quarterly Reviw of Myth*. London, 1890. 84 p.
3. The social psychology of George Herbert Mead / Ed. by A. Strauss. Chicago: University of Chicago Press, 1956. 296 p.
4. Theories of women's studies / Ed. by G.Bowles and R.Duelli Klein. London-Boston: Routledge&Kegan Paul, 1983. 277 p.
5. Williams J.E., Best D.L. Measuring sex stereotypes: a multination study. Newbury Park: Sage, 1990. 380 p.

УДК 37.013

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-79-86

ПЛАХОТНИК Ольга Василівна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7732-5554>

e-mail: olgaplakhotnik@hotmail.com

КОНДРАТЮК Алла Леонтіївна –

кандидатка педагогічних наук, доцент ,

доцент кафедри іноземних мов

Вінницького національного медичного

університету ім. М.І. Пирогова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7104-0171>

e-mail: allamaksimchuk53@gmail.com

REFERENCES

1. Moser, C., (2002). Gender Planning and Development: Theory, Practice and Training. [Gender Planning and Development: Theory, Practice and Training.]. Caroline Moser. [in England]
2. Prof, V., Kowalewsky, M. (1890). Mariage among the early slavs. [Mariage among the early slavs.]. London. [in England]
3. The social psychology of George Herbert Mead (1956). [The social psychology of George Herbert Mead.]. Chicago. [in USA]
4. Theories of women's studies. (1983). [Theories of women's studies.]. London-Boston. [in England]
5. Williams, J.E., Best, D.L. (1990). Measuring sex stereotypes: a multination study. [Measuring sex stereotypes: a multination study.]. Sage. [in England]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ОКОЛЬНИЧА Тетяна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

ШАБАЛА Ігор Валерійович – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

OKOLNYCHA Tetiana Volodymyrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

SHABALA Ihor Valeriyovich – postgraduate student of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 04.08.2024 р.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ПОЛІТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ЯК ПРОЦЕС ЗАСВОЄННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ

Процеси соціалізації у будь-якому суспільстві мають багаторівневий та багатоаспектний характер. Існує глибинний смисловий і структурний зв'язок між процесами соціалізації та розвитком самого суспільства. Соціалізація молоді особистості в певному розумінні завершує культурно-історичний шлях нації і водночас базується на ньому. Це відбувається через включення механізмів культурної регуляції соціалізаційного процесу, таких як культурні сценарії, та через культурних агентів – окремих осіб і спільнот різного рівня та характеру, які встановлюють соціально-нормативні канони особистості стосовно кожного історичного періоду.